

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра ПСИХОЛОГІЇ

На правах рукопису

БОБУНЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТРАВМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШІ
ВІДНОСИНИ ОСОБИСТОСТІ**

Спеціальність 053 Психологія
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
Людмила Пріснякова,
кандидат псих. наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 6 від 01.02.2022

Завідувач кафедри

Людмила ПРИСНЯКОВА

(підпис)

(І'мя, ПРИЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра психології
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 053 психологія
Освітня програма психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології
Людмила ПРІСНЯКОВА

10 лютого 2022 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
БОБУНЕНКО НАТАЛІЇ ВОЛОДИМИРІВНИ**

1. Тема роботи : ПСИХОЛОГІЧНІ ТРАВМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШІ ВІДНОСИНИ ОСОБИСТОСТІ
Керівник роботи : доцент Пріснякова Л.М.
Затверджена наказом вищого навчального закладу від «29» жовтня 2021 року №1
2. Строк подання студентом роботи 14.02.2022
3. Вихідні дані до роботи: література з проблеми дослідження, методи психологічних досліджень, математико-статистичні методи
4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити): вступ, 3 розділи, висновки, список літератури
5. Перелік графічного матеріалу(з точним зазначенням обов'язкових схем, діаграм та ін.): ілюстрована таблицями та рисунками
6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Пріснякова Л.М.	28.09.2021 р.	25.10.2021 р.
Теоретичні розділи	Пріснякова Л.М.	12.10.2021 р.	23.12.2021 р.
Емпіричний розділ	Пріснякова Л.М.	12.10.2021 р.	22.10.2021 р.
Аналіз та практичні рекомендації	Пріснякова Л.М.	10.11.2021 р.	10.11.2021 р.
Список використаних літературних джерел	Пріснякова Л.М.	21.11.2021 р.	23.11.2021 р.

Підготовка доповіді та презентації	Пріснякова Л.М	18.01.2022 р.	18.01.2022 р.
Подання кваліфікаційної роботи	Пріснякова Л.М	18.02.2022 р.	18.02.2022 р.

Дата видачі завдання 29.09.2021
Пріснякова Л.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	Жовтень 2021р.	виконано
2.	Перший та другий розділи	Грудень 2021р.	виконано
3.	Третій розділ	Січень 2022р.	виконано
4.	Робота в цілому	Лютий 2022р.	виконано

Науковий керівник Людмила ПРІСНЯКОВА

Здобувач вищої освіти Наталія БОБУНЕНКО

як нормальну частину життя; в підготовці фахівців по роботі з постраждалими в різних надзвичайних ситуаціях; а також при створенні та викладанні курсів з психологічної травми, психології особистості, психотерапії.

11. Психологічна допомога на різних етапах переживання «травми» розглядається, яка допомога потрібна і може бути ефективна на різних етапах переживання травми з урахуванням віку, типу події (короткочасна подія, тривале перебування в травмуючій ситуації і смерть близьких). Виділяються цілі психологічної допомоги: 1) підвищення ефективності дій людини під час і після події; 2) зменшення неприємних і болючих проявів, викликаних травмуючою подією, якнайшвидше повернення до нормального «функціонування»; 3) профілактика небажаного протікання процесу переживання травми, що веде до патологічних змін.

12. Розбираються особливості, спрямованість і прийоми психологічної роботи до події (відбір і профілактика), під час (можливість такої роботи - швидше виняток, ніж правило, тому тут мова йде більше про облік психологічних факторів, що полегшують переживання травми, не стільки в роботі психологів, скільки в організації допомоги постраждалим) і після нього - в гострий період (деф'юзинг, дебрифінг, надання підтримки і використання спеціальних психотерапевтичних прийомів) і на віддалених етапах (підострому і хронічному).

6. Процес переживання психічної травми проходить певні етапи, які залежать від тривалості травмуючої події (короткочасної події, тривалого перебування в травмуючій ситуації, травми, пов'язаної зі смертю близького), протікає під впливом факторів біологічного, психологічного і соціального характеру, які діють до, під час і після травмуючої події, і реалізується за допомогою

7. Виявлено та проаналізовано низку механізмів, за допомогою психофізіологічних і психологічних механізмів, за допомогою яких реалізується процес переживання психічної травми: розглянуті традиційні способи пояснення механізмів психічної травми в психодинамічному підході, в когнітивно-біхевіоральних моделях, в багатофакторних підходах та ін.; досліджені психофізіологічні та біохімічні механізми переживання психологічної травми; вивчені механізми протікання психічної травми у випадках одиночної короткочасної травми, не пов'язаної зі смертю близьких, механізми протікання у випадках тривалого перебування в травмуючій ситуації, механізми переживання травми, пов'язаної зі смертю близьких.

8. В результаті вивчення особливостей протікання процесу переживання психічної травми у дітей зроблено висновок про те, що основним методом втручання для відновлення психічного здоров'я травмованих дітей є нормалізація навколишнього цих дітей середовища з наданням дітям можливості повернутися до тієї діяльності, яка в їх віці є провідною.

9. На підставі сформульованих уявлень про психічну травму як динамічний процес переживання травмуючої події визначено цілі та методи психологічної допомоги людям, які переживають психологічну травму залежно від етапів, механізмів і закономірностей протікання процесу. Проведене дослідження дозволяє намітити перспективи подальшої роботи в цьому напрямку.

10. Загалом же результати досить значущі для поглиблення уявлень про природу психічної травми, для вибору методів допомоги постраждалим; при розробці психологічних теорій особистості, що включають психологічну травму

ВИСНОВКИ

1. У роботі розглянуто історію підходів до психічної травми у вітчизняній та зарубіжній психологічній літературі та надано оцінку стану існуючих досліджень наслідків психологічної травми, зокрема, структурування цих наслідків у часі.

2. Вивчення психічної травми базується на категорії переживання події і визначенні місця цієї категорії в контексті загальнопсихологічної теорії діяльності як процесу відносин між людиною і подією, в ході якого визначається місце події в житті людини.

3. На підставі цієї концепції обґрунтовується уявлення про психологічну травму як про єдиний процес переживання травматичної події. Показано, що психологічна травма може траплятися в житті практично будь-якої людини. Вона - частина нашого життя, а не щось виняткове. При цьому психічна травма розглядається не як «норма» («нормальна реакція на ненормальні обставини») або «хвороба» (психічний розлад, викликаний деякою внутрішньою патологією), а саме як травма - тимчасові порушення цілісності і функціонування, викликані зовнішньою подією.

4. Численні дослідження різних наслідків психологічно травмуючих подій є відображенням різних аспектів одного процесу. Переживання психічної травми - це нормально протікаючий процес зі своїми закономірностями (етапами, чинними факторами), механізмами і можливими відхиленнями від нормального протікання. Тобто, говорячи медичною мовою, це може бути нормально протікаючий болючий процес, подібно процесу загоєння ран, в якому в деяких випадках можуть зустрічатися ускладнення (подібно запалення ран).

5. Використання принципів підстав системного підходу для вивчення процесу переживання психічної травми як системи дозволило визначити найбільш значущі елементи і підсистеми цієї системи, зокрема, когнітивну, емоційну, психофізіологічну та інші, найважливішою з яких є динамічний комплекс різнорівневих установок.

scientific and practical conference “Results of modern scientific research and development” (October 17-19, 2021) Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. 2021. 523 p

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох теоритичних розділів, одного емпіричного розділу, висновків та списку літературних джерел. Вона містить 134 сторінки, 14 таблиць, 26 рисунків, переліку посилань, який налічує 158 літературних джерел.

психологічного змісту посттравматичних періодів, динаміки областей посттравматичного зростання і уявлень особистості про навколишній світ і про себе, характеру сприяючих посттравматичному зростанню соціальних зв'язків і форм соціально-психологічної підтримки. досвіду описується феноменом посттравматичного зростання особистості, що проявляється як усвідомлення сили власної особистості, поліпшення відносин з оточуючими людьми, духовне зростання, підвищення цінності життя і виявлення нових можливостей для самореалізації після травми.

2. Соціально-психологічними факторами посттравматичного зростання особистості є: позитивні уявлення особистості про себе як про суб'єкта травматичного досвіду; широта соціальних зв'язків за рахунок включення особи як суб'єкта травматичного досвіду в різні соціальні групи; якості соціально-психологічної підтримки, що сприяє інтеграції травматичного досвіду в цілісний особистісний досвід у різні періоди травми.

3. Посттравматичному зростанню сприяє соціально - психологічна підтримка , яка передбачає послідовно розширювання системи соціальних зв'язків і форм взаємодії, спрямованих на освоєння особистістю соціального досвіду як суб'єкта травматичного досвіду: підтримка позитивних уявлень про себе у постраждалих у процесі міжособистісної взаємодії з близьким оточенням у гострий адаптаційний період; підтримка особистості в освоєнні нових цінностей.

Особистий внесок

У співавторстві було опубліковано дві статті:

1.Пріснякова Л. М., Бобуненко Н. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ З ПОВНИХ ТА НЕПОВНИХ СІМЕЙ. 5 The 3 rd International scientific and practical conference “Innovations and prospects of world science” (November 4-6, 2021) Perfect Publishing, Vancouver, Canada.2021. 848 p

2.Пріснякова Л. М., Бобуненко Н. РОЛЬ ТРАВМАТИЧНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ У ОСОБИСТІСНОМУ ЗРОСТАННІ. 336 The 8 th International

Методи дослідження.

I. Стандартизовані.

II. Якісні:

1) вивчення соціально-психологічного змісту посттравматичних періодів, процесів освоєння ініційованого травмою соціального досвіду та якостей соціально-психологічної підтримки в різні періоди після травми реалізовувалося методом інтерв'ю;

2) соціально-демографічні та соціально-психологічні чинники (стать, освіта, наявність або відсутність дітей, ступінь залученості до професійної діяльності, широта сімейних зв'язків) вивчалися за допомогою спеціально розробленої анкети з питаннями закритого та напіввідкритого типу. Для аналізу стандартизованих даних застосовувалися методи математичної статистики.

Емпірична база дослідження. Емпірична частина дослідження проводилася на базі чотирьох громадських організацій

Наукова новизна дослідження: - психічна травма аналізується як соціальний факт, що змушує особистість до освоєння нового і перегляду перш засвоєного соціального досвіду; адаптаційного, інституційного та пост-інституційного періодів соціалізації та ресоціалізації після травми, визначальне характером включення особи до соціальної групи індивідів із загальним травматичним досвідом, освоєння та індивідуалізації установок, цінностей, наративів і практик групи, реорганізації систем соціальних зв'язків та ідентичності.

1. Залучення до різних соціальних груп як суб'єкта травматичного досвіду; встановлено такі соціально-психологічні фактори посттравматичного зростання: позитивні уявлення особистості про себе як про суб'єкта травматичного досвіду, характер (широта, диференційованість, щільність) соціальних зв'язків суб'єкта травматичного досвіду, якості соціально-психологічної підтримки (послідовна диференціація форм і агентів підтримуючої взаємодії в посттравматичні періоди); розроблена структурно-тимчасова соціально-когнітивна модель посттравматичного зростання особистості, що включає опис соціально-

Методологічна основа дослідження.

Наукова робота здійснювалася згідно з базовими методологічними принципами вітчизняної психології - детермінізму, розвитку, системності, єдності свідомості та діяльності. Дослідження виконано в рамках соціально-когнітивного підходу до вивчення феномену психічної травми та посттравматичного зростання особистості (А.В. Котельникова, М.А. Падун, Н.В. Тарабріна, Р. Тедеші, Л. Келхоун, Р. Янофф-Бульман та ін.), ресурсного (В.А. Толочек, С.А. Хазова, С.Хобфолл, С.Кобб, С.Коен) та суб'єктно-побутового (В.В. Знаків, З.І. Рябікіна, В.І. Слободчиків та ін.) підходів.

Індивідуальність та актуалізація суб'єктного потенціалу в процесі переживання травматичного досвіду розглядалися з позицій інтегративного підходу до дослідження їх багаторівневої структури (В.В. Білоус, Т.В. Белих, В.С. Мерлін). Соціально-психологічні фактори посттравматичного зростання визначалися в контексті підходів до вивчення розвитку особистості (К.А. Абульханова-Славська, Л.І. Анциферова, А.В. Брушлінський, А.Л. Журавльов, А.В. Петровський, В.А. Петровський, С.Л. Рубінштейн, Н.Є. Харламенкова та ін.), соціалізації та ресоціалізації (Г.М. Андрєєва, Н.В. Андрєєнкова, І.С. Кон, Р.М. Шаміонов, Гулевич, Т.П. Ємельянова, В.А. Лабунська, А.А. Нестерова, П.Бергер, Дж. Брунер, Т.Лукман, М. Лернер, Л. Фестінгер), соціальної ідентичності (В.С. Агеєв, Дж. Александер, І.Гофман, О.А. Скугаревський, С.В. Сивуха, Г.Теджфел, Р. Харре) тощо.

Достовірність і надійність дослідження забезпечувалася:

- 1) методологічною єдністю теоретико-концептуального та емпірико - дослідницького апарату дослідження;
- 2) складеною відповідно до цілей дослідження та особливостей вибірки випробовуваних поетапною програмою збору емпіричного матеріалу;
- 3) достатньою представленістю і репрезентативністю вибірки випробовуваних;
- 4) поєднанням стандартизованих і якісних методів дослідження;
- 5) використанням сучасних, адекватних отриманим даним методів аналізу та інтерпретації.

2) виділити періоди переживання особистістю травматичного досвіду, дати якісну соціально-психологічну та структурно-часову характеристику їх утримання, а також вивчити взаємозв'язок конструктивних і деструктивних аспектів переживання особистістю травматичного досвіду в різні періоди після травми;

3) вивчити соціально-психологічні чинники (якості соціально-психологічної підтримки, широту соціальних зв'язків, уявлення про себе і навколишній світ), що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди після травми;

4) розробити структурно-тимчасову соціально-когнітивну модель посттравматичного зростання особистості і на її основі запропонувати практичні рекомендації щодо психологічної фасилітації посттравматичного зростання особистості в різні періоди після травми.

Гіпотеза дослідження: посттравматичне зростання особистості визначається сукупністю соціально-психологічних факторів, поєднання яких різне в різні періоди після травми.

Приватні гіпотези дослідження:

1) характер переживання травматичного досвіду визначається не тільки індивідуально-психологічними, а й соціально-психологічними чинниками соціалізації та ресоціалізації після травми;

2) переживання травматичного досвіду може містити не тільки деструктивні, а й конструктивні для особистості аспекти, що відображають характер соціалізації та ресоціалізації особистості після травми;

3) процес посттравматичного зростання характеризується нелінійною, нерівномірною динамікою актуалізації областей особистісного зростання, які в різні періоди після травми можуть співіснувати з переживанням особистістю деструктивних аспектів травматичного досвіду;

4) соціально - психологічна підтримка сприяє посттравматичному зростанню, характеризується специфічним для кожного посттравматичного періоду поєднанням форм і агентів наданої підтримки.

О. А. Скугаревський), представники ресурсу підхід до вивчення впливу по - різному типи ресурсів - особисті, міжособистісні, психічні, середні, соціально - економічні, культурні тощо - для переживання та подолання професійних та особистих криз (Т.Ю. Іванова, Вірджинія Толочек, С.А. Хазова, С. Гофбол).

Термін "посттравматичний ріст" для опису суб'єктивно сприйнятих позитивних змін особистості після психологічних травм та криз був введений американськими психологами Річардом Тедескі та Лоуренсом Келхуном, які ініціювали емпіричне дослідження цього явища (Л.Г. Тедчі Тедескі та Л. Калхун розробили соціально-когнітивну модель посттравматичного зростання особистості [Р. Г. Тедескі, Л. Г. Калхун, 2004], але вона має ряд істотних обмежень:

- 1) Це робить картину досліджуваних процесів статичною ;
- 2) Модель містить вказівку на визначальну роль соціально-психологічних факторів (соціально-психологічна підтримка, міжособистісна взаємодія, соціальні сприйняття) у процесах посттравматичного зростання, але не розкриває змісту цих факторів;

3) Недостатнє розуміння структурних і часових параметрів психотравми. Виявлені обмеження та протиріччя дозволили сформулювати проблему* дослідження:

Мета дослідження - виявлення соціально-психологічних факторів, що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди після травми.

Об'єкт дослідження - особистість у різні періоди переживання травматичного досвіду.

Предмет дослідження - соціально-психологічні фактори, що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди травми.

Завдання дослідження: 1) здійснити аналіз теоретичних концепцій, що описують вплив соціально-психологічних факторів на процес посттравматичного зростання особистості;

ВСТУП

Актуальність дослідження. Існуючі в психології підходи до вивчення травматичних подій як джерела надзвичайно негативних наслідків для особистості не відповідають вимогам сучасної ситуації постійних соціальних, економічних, геополітичних криз та конфліктів, коли потенційно травматичні ситуації є неминучою частиною життя та соціальні групи.

Ступінь розробленості проблеми. У західній психології прихильники гуманістичного та екзистенціального підходів вказували на необхідність вивчення розвиваються аспектів психічних криз (К. Абрагам, Дж. Бюджентал, Р. Мей., К. Роджерс, В. Франкл та ін.) В дослідженнях відзначається здатність свідомо управляти кризами. Значний внесок у вивчення складних життєвих ситуацій зроблено російськими дослідниками відносно спільної поведінки та позитивної адаптації (В. А. Бодров, К. І. Воробйова, О. Л. Журавльова, Т. Л. Крюкова), Є. В. Куфтяк, А. А. Нестерова, І. В.) та діяльність існуючих семантичних підходів. Однак феномен прямого посттравматичного зростання особистості, а також соціально-психологічний контекст дослідження феномену психологічної травми, є відносно новою областю теорії та емпіричного знання для вітчизняної психології. Вивчення ролі травматичних переживань у особистісному зростанні неможливе без звернення до праць місцевих авторів, які досліджували як загальні 4 закономірності, так і значення проблемних ситуацій, вікових та життєвих криз для розвитку особистості (Л. І. Анциферова, А. В. Брушлінський, Л. С. Виготський). Автори суб'єктивного та суб'єктивно-побутового підходів вказують на ключову роль суб'єктивної діяльності у вирішенні внутрішньо особистісних суперечностей та суперечностей різних повсякденних просторів як чинника формування та розвитку особистості (К.А.Абульханова - Славська, В.В.Знаків, А.А.Орел, З. О.) До сфери дослідження факторів, що визначають характер травматичного досвіду, належать дослідження соціокультурного та міжсуб'єктивного контексту складних життєвих ситуацій (М.М.Орлова, І.Є.Петрова, Є.В.Рягузова, А.С.Тостов,

3.3.4. Результати проведення методики вимірювання рівню тривожності Тейлора в адаптації Т.А. Немчинова, доповненої опитувальником «шкала лжи» В.Г. Норакидзе.	95
3.3.5. Результати проведення методики Р. Кеттелла (16PF-опитувальник)....	96
3.3.6. Результати діагностики копінг-стратегій Р.Лазаруса, С.Фолкмана в адаптації Т.О.Крюкової.....	109
3.3.7 Результати діагностики (середні значення) по тесту життестійкості С.Мадді в адаптації Д.О.Леонтьєва.....	110
3.3.8. Результати проведення методики «Вибери потрібне обличчя» Р. Темпл, М. Доркі, В. Амен.....	115
Висновки до третього розділу	180
ВИСНОВКИ.....	121
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	124

ЗМІСТ

ВСТУП	12
РОЗДІЛ І ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	19
1.1. Стрес як фактор формування посттравматичного стресового розладу ..	19
1.2. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), визначення, види	32
1.3. Підходи до дослідження ПТСР в історичному ракурсі.....	488
1.4. Вікові, гендерні, соціальні особливості прояву ПТСР	60
Висновки до першого розділу	70
РОЗДІЛ 2 ПСИХОЛОГІЧНА ТРАВМА В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	74
2.1. Психологічна травма, психічна травма. Поняття. Види.....	74
2.2. Класифікація психічних травм	81
Висновки до другого розділу	84
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАСЛІДКІВ ПСИХІЧНОЇ ТРАВМИ	86
3.1. Організація емпіричного дослідження	86
3.2. Учасники емпіричного дослідження.	887
3.3. Результати емпіричного дослідження.	88
3.3.1. Результати діагностики по методиці домінуючої стратегії психологічного захисту в спілкуванні В.В. Бойко.....	88
3.3.2. Друга методика - методика на визначення нерівноважних станів А.О.Прохорова РПСО.	90
3.3.3. Результати проведення методики визначення нервово-психічної стійкості та ризику дезадаптації у стресі «Прогноз»	93

Результати роботи мають значення для поглиблення уявлень про природу психічної травми, для вибору методів допомоги постраждалим; при розробці психологічних теорій особистості; в підготовці фахівців по роботі з постраждалими в різних надзвичайних ситуаціях; а також при створенні та викладанні курсів з психологічної травми, психології особистості, психотерапії.

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох теоритичних розділів, одного емпіричного розділу, висновків та списку літературних джерел. Вона містить 134 сторінок, 14 таблиць, 26 рисунків, переліку посилань, який налічує 158 літературних джерела.

Ключові слова: психодіагностика, психічна травма, адаптація, тривожність, стрес, афект.

Гіпотеза дослідження: посттравматичне зростання особистості визначається сукупністю соціально-психологічних факторів, поєднання яких різне в різні періоди після травми.

Методи дослідження: Для вирішення поставлених завдань було використано комплекс методів, зокрема такі:

- Теоретичні : аналіз наукової літератури за темою дослідження;
- Емпіричні: опитування, які аналізувалися за допомогою таких методик:
 - 1) Методика стратегій психологічного захисту В.В. Бойко.
 - 2) Методика Прохорова.
 - 3) Методика визначення нервово-психічної стійкості та ризику дезадаптації в стресі «Прогноз».
 - 4) Методика вимірювання рівню тривожності Тейлора в адаптації Т.А. Немчинова, В.Г. Норакидзе .
 - 5) Методика Р. Кеттелла (16 PF).
 - 6) Опитувальник копінг-стратегій Р. Лазаруса, С.Фолкмана в адаптації Т.О. Крюкової.
 - 7) Тест життєстійкості С. Мадді в адаптації Д.О. Леонтьєва.
- Математичні та статистичні. Отримані в ході дослідження результати

оброблялися методами математичної статистики з наступною інтерпретацією.

Наукова новизна дослідження: - психічна травма аналізується як соціальний факт, що змушує особистість до освоєння нового і перегляду перш засвоєного соціального досвіду; адаптаційного, інституційного та пост-інституційного періодів соціалізації та ресоціалізації після травми.

Практичне значення дослідження роботи.

Визначено цілі та методи психологічної допомоги людям, які переживають психологічну травму залежно від етапів, механізмів і закономірностей протікання процесу.

РЕФЕРАТ

Бобуненко Наталія Володимирівна «ПСИХОЛОГІЧНІ ТРАВМИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОДАЛЬШІ ВІДНОСИНИ ОСОБИСТОСТІ» – випускна кваліфікаційна робота магістра.

Актуальність дослідження. Існуючі в психології підходи до вивчення травматичних подій як джерела надзвичайно негативних наслідків для особистості не відповідають вимогам сучасної ситуації постійних соціальних, економічних, геополітичних криз та конфліктів, коли потенційно травматичні ситуації є неминучою частиною життя та соціальні групи.

Мета дослідження - виявлення соціально-психологічних факторів, що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди після травми.

Завдання дослідження:

1) здійснити аналіз теоретичних концепцій, що описують вплив соціально-психологічних факторів на процес посттравматичного зростання особистості;

2) виділити періоди переживання особистістю травматичного досвіду, вивчити взаємозв'язок конструктивних і деструктивних аспектів переживання особистістю травматичного досвіду в різні періоди після травми;

3) вивчити соціально-психологічні чинники, що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди після травми;

4) розробити структурно-тимчасову соціально-когнітивну модель посттравматичного зростання особистості і на її основі запропонувати практичні рекомендації щодо психологічної фасилітації посттравматичного зростання особистості в різні періоди після травми.

Об'єкт дослідження - особистість у різні періоди переживання травматичного досвіду.

Предмет дослідження - соціально-психологічні фактори, що сприяють посттравматичному зростанню особистості в різні періоди травми.